

Teoretyczne podstawy informatyki

Wykład 4a: Rozwiązywanie rekurencji

<http://kiwi.if.uj.edu.pl/~erichter/Dydaktyka2010/TPI-2010>

Czas działania programu

- Dla konkretnych danych wejściowych jest wyrażony liczbą wykonanych prostych (elementarnych) operacji lub “kroków”. Jest dogodne zrobienie założenia że operacja elementarna jest maszynowo niezależna.
- Każde wykonanie i -tego wiersza programu jest równe c_i , przy czym c_i jest stałą.
- Kiedy algorytm zawiera **rekurencyjne wywołanie samego siebie**, jego czas działania można często opisać zależnością rekurencyjną (rekurencja) wyrażającą czas dla problemu rozmiaru n za pomocą czasu dla podproblemów mniejszych rozmiarów.
- Możemy więc użyć narzędzi matematycznych aby rozwiązać rekurencje i w ten sposób otrzymać oszacowania czasu działania algorytmu.

Metody rozwiązywania rekurencji

□ Metoda podstawiania:

- zgadujemy oszacowanie, a następnie dowodzimy przez indukcję jego poprawność.

□ Metoda iteracyjna:

- przekształcamy rekurencję na sumę, korzystamy z technik ograniczania sum.

□ Metoda uniwersalna:

- stosujemy oszacowanie na rekurencję mające postać $T(n) = a T(n/b) + f(n)$, gdzie $a \geq 1$, $b > 1$, a $f(n)$ jest daną funkcją.

Metoda podstawiania

- Polega na zgadnięciu postaci rozwiązania, a następnie wykazaniu przez indukcję, że jest ono poprawne. Trzeba też znaleźć odpowiednie stałe. Bardzo skuteczna, stosowana tylko w przypadkach kiedy łatwo jest przewidzieć postać rozwiązania.

Metoda podstawiania

□ Przykład:

- Postać rekurencji:

$$T(n) = 2T(n/2) + n$$

- Zgadnięte rozwiązanie:

$$T(n) = \Theta(n \log n)$$

- Podstawa:

$$n=2; T(1)=1; T(2)=4;$$

- Indukcja:

$$T(n) \leq 2(c(n/2)\log(n/2)) + n \leq c n \log(n/2) + n$$

$$T(n) \leq c n \log(n/2) + n = c n \log(n) - c n \log(2) + n$$

$$T(n) \leq c n \log(n) - c n \log(2) + n = c n \log(n) - c n + n$$

$$T(n) \leq c n \log(n) - c n + n \leq c n \log(n)$$

spełnione dla $c \geq 1$;

Metoda iteracyjna

- Polega na rozwijaniu (iterowaniu) rekurencji i wyrażanie jej jako sumy składników zależnych tylko od n warunków brzegowych. Następnie mogą być użyte techniki sumowania do oszacowania rozwiązania.

Metoda iteracyjna

□ Przykład:

- Postać rekurencji:

$$T(n) = 3T(n/4) + n$$

- Iterujemy:

$$T(n) = n + 3T(n/4) = n + 3((n/4) + 3T(n/16)) = n + 3(n/4) + 9T(n/16)$$

$$T(n) = n + 3(n/4) + 9T(n/16) = n + 3n/4 + 9n/16 + 27T(n/64)$$

- Iterujemy tak długo aż osiągniemy warunki brzegowe.

Składnik i -ty w ciągu wynosi $3^i n/4^i$.

Iterowanie kończymy, gdy $n=1$ lub $n/4^i = 1$ (czyli $i > \log_4(n)$).

$$T(n) \leq n + 3n/4 + 9n/16 + 27n/64 + \dots + 3^{\log_4 n} \Theta(1)$$

$$T(n) \leq 4n + 3^{\log_4 n} \Theta(1) = \Theta(n)$$

Metoda iteracyjna

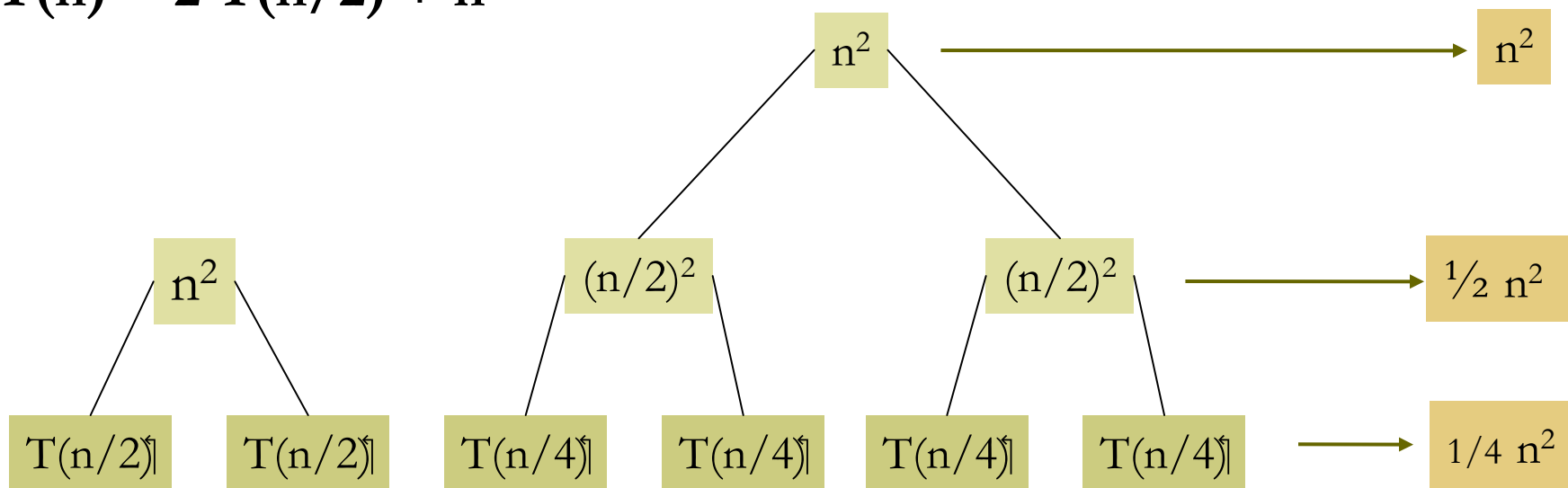
- Metoda iteracyjna jest zazwyczaj związana z dużą ilością przekształceń algebraicznych, więc zachowanie prostoty nie jest łatwe.
- Punkt kluczowy to skoncentrowanie się na dwóch parametrach:
 - liczbie iteracji koniecznych do osiągnięcia warunku brzegowego
 - oraz sumie składników pojawiających się w każdej iteracji.

Drzewa rekursji

- Pozwalają w dogodny sposób zilustrować rozwijanie rekurencji, jak również ułatwia stosowanie aparatu algebraicznego służącego do rozwiązywania tej rekurencji.
- Szczególnie użyteczne gdy rekurencja opisuje algorytm typu “dziel i zwyciężaj”.

Drzewo rekursji dla algorytmu „dziel i zwyciężaj

$$T(n) = 2 T(n/2) + n^2$$

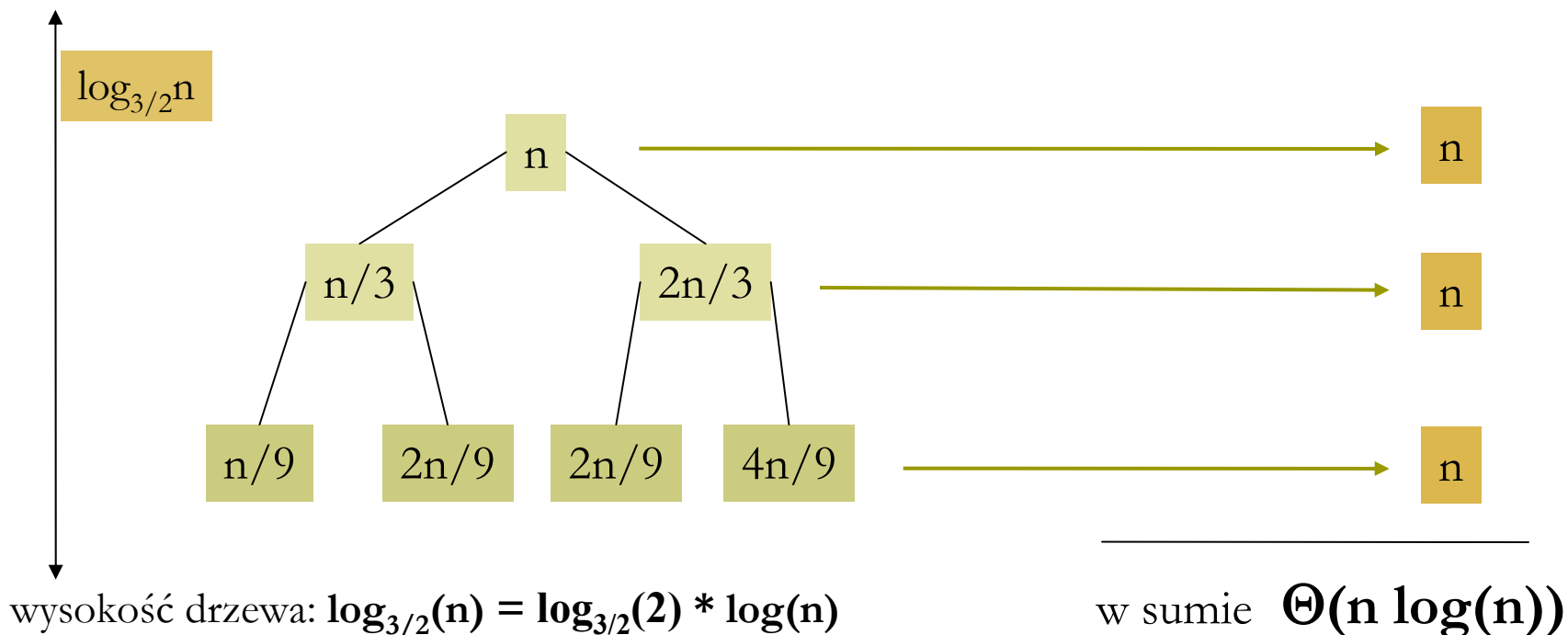

ostateczny wynik: $T(n) = \Theta(n^2)$

w sumie: $\Theta(n^2)$

Drzewa rekursji

$$T(n) = T(n/3) + T(2n/3) + n$$

ostateczny wynik: $T(n) = \Theta(n \log(n))$

Metoda rekurencji uniwersalnej

- Metoda rekurencji uniwersalnej podaje “uniwersalny przepis” rozwiązywania równania rekurencyjnego postaci:
 - $T(n) = a T(n/b) + f(n)$
- gdzie $a \geq 1$ i $b > 1$ są stałymi, a $f(n)$ jest funkcja asymptotycznie dodatnia.
- Za wartość (n/b) przyjmujemy najbliższą liczbę całkowitą (mniejsza lub większą od wartości dokładnej).

Metoda rekurencji uniwersalnej

- Rekurencja opisuje czas działania algorytmu, który dzieli problem rozmiaru n na a problemów, każdy rozmiaru n/b , gdzie a i b są dodatnimi stałymi.
- Każdy z a problemów jest rozwiązywany rekurencyjnie w czasie $T(n/b)$.
- Koszt dzielenia problemu oraz łączenia rezultatów częściowych jest opisany funkcją $f(n)$.

Twierdzenie o rekurencji uniwersalnej

- Niech $a \geq 1$ i $b > 1$ będą stałymi, niech $f(n)$ będzie pewną funkcją i niech $T(n)$ będzie zdefiniowane dla nieujemnych liczb całkowitych przez rekurencje

$$T(n) = a T(n/b) + f(n)$$

gdzie (n/b) oznacza najbliższą liczbę całkowitą do wartości dokładnej n/b .

- Wtedy funkcja $T(n)$ może być ograniczona asymptotycznie w następujący sposób:
 - Jeśli $f(n) = O(n^{\log_b a - \epsilon})$ dla pewnej stałej $\epsilon > 0$, to $T(n) = \Theta(n^{\log_b a})$.
 - Jeśli $f(n) = \Theta(n^{\log_b a})$ to $T(n) = \Theta(n^{\log_b a} \log n)$.
 - Jeśli $f(n) = n^{\log_b a + \epsilon}$ dla pewnej stałej $\epsilon > 0$ i jeśli $af(n/b) \leq cf(n)$ dla pewnej stałej $c < 1$ i wszystkich dostatecznie dużych n , to $T(n) = O(f(n))$.

Twierdzenie o rekurencji uniwersalnej

□ “Intuicyjnie...”:

- W każdym z trzech przypadków porównujemy funkcje $f(n)$ z funkcją $n^{\log_b a}$. Rozwiązanie rekurencji zależy od większej z dwóch funkcji.
- Jeśli funkcja $n^{\log_b a}$ jest większa, to rozwiązaniem rekurencji jest:
 - $T(n) = \Theta(n^{\log_b a})$.
- Jeśli $f(n)$ jest większa, to rozwiązaniem jest:
 - $T(n) = \Theta(f(n))$.
- Jeśli funkcje są tego samego rzędu, to mnożymy przez $\log n$ i rozwiązaniem jest:
 - $T(n) = \Theta(n^{\log_b a} \log n) = T(n) = \Theta(f(n) \log n)$.

Przykład

$$\square T(n) = 9 T(n/3) + n$$

$$a=9,$$

$$b=3,$$

$$f(n)=n,$$

a zatem $n^{\log_b a} = n^{\log_3 9} = \Theta(n^2)$.

- \square Ponieważ $f(n) = O(n^{\log_3 9 - \epsilon})$, gdzie $\epsilon = 1$, możemy zastosować przypadek 1 z twierdzenia i wnioskować że rozwiązaniem jest $T(n) = \Theta(n^2)$.

Przykład

□ $T(n) = T(2n/3) + 1$

$a=1,$

$b=3/2,$

$f(n)=1,$

a zatem $n^{\log_b a} = n^{\log_{3/2} 1} = n^0 = 1.$

- Stosujemy przypadek 2, gdyż $f(n) = \Theta(n^{\log_b a}) = \Theta(1),$
a zatem rozwiązaniem rekurencji jest $T(n) = \Theta(\log n).$

Przykład

□ $T(n) = 3T(n/4) + n \log n$

$a=3,$

$b=4,$

$f(n)=n \log n,$

a zatem $n^{\log_b a} = n^{\log_4 3} = O(n^{0,793}).$

- Ponieważ $f(n) = \Omega(n^{\log_4 3 + \varepsilon})$, gdzie $\varepsilon \approx 0.2$, więc stosuje się tutaj przypadek 3, jeśli możemy pokazać że dla $f(n)$ zachodzi warunek regularności.

Dla dostatecznie dużych n :

$$af(n/b) = 3(n/4)\log(n/4) \leq (3/4)n\log(n) = c f(n)$$

dla $c=3/4$.

- Warunek jest spełniony i możemy napisać że rozwiązaniem rekurencji jest $T(n) = \Theta(n \log n)$.

Przykład

□ $T(n) = 2T(n/2) + n \log n$

$a=2,$

$b=2,$

$f(n)=n \log n,$

a zatem $n^{\log_b a} = n.$

- Wydaje się że powinien to być przypadek 3, gdyż $f(n)=n \log n$ jest asymptotycznie większe niż $n^{\log_b a} = n$, ale nie wielomianowo większy.
- Stosunek $f(n)/n^{\log_b a} = (n \log n)/n = \log n$ jest asymptotycznie mniejszy niż n^ϵ dla każdej dodatniej stałej ϵ .
- W konsekwencji rekurencja ta “wpada” w lukę między przypadkiem 2 i 3.

Rekurencja

- Rekurencje były badane już w 1202 roku przez L. Fibonacciego, od którego nazwiska pochodzi nazwa liczb Fibonacciego.
- A. De Moivre w 1730 roku wprowadził pojęcie funkcji tworzących do rozwiązywania rekurencji.